

LIETUVOS MOKINIŲ ETNINĖS KULTŪROS OLIMPIADA
ŠALIES ETAPAS

ETNOKULTŪRINIO PAŽINIMO TESTAS

**TEMA „LIETUVOS ETNOGRAFINIAI REGIONAI: TRADICINĖ MUZIKA,
TAUTINIAI DRABUŽIAI, PATARMĖS, KULINARINIS PAVELDAS IR KITOS SAVITOS
TRADICIJOS“**

Amžiaus grupė: 7–8 kl.

60 taškų

Laikas užduotims atlikti

60 min.

Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijos virtuali mokymosi aplinka MOODLE

2022 m. balandžio 29 d.

1. Etnografinio regiono savitumas atsispindi įvairiose jo ypatybėse. Kokie yra skiriamieji etnografinių regionų bruožai? Išvardinkite 4.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Kraštovaizdis, tradicinė architektūra, tradiciniai amatai ir verslai, kulinarinis paveldas, tarmės, patarmės, šnektos; tautosaka, muzikinis folkloras, išskirtinės tradicijos (tinka bet kurie atsakymai).

4 taškai

2. Nuotraukoje matote pirmąją Lietuvos sostinę.

2.1. Kuriame etnografiniame regione ji yra? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Žemaitijoje
- Aukštaitijoje
- Dzūkijoje (Dainavoje)

1 taškas

2.2. Kaip ji vadinasi? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Vilnius
- Trakai
- Kernavė
- Kaunas

1 taškas

3. Ukmergiškiai Jonas ir Gabrielė per pavasario atostogas nutarė pakeliauti po Aukštaitiją. Kuriuos tris miestus jie turėtų aplankyti?

- Anykščius
- Panevėžį
- Akmenę
- Šiaulius
- Biržus

3 taškai

4. Jau daugiau kaip 170 metų stūkso eglė, kuri dėl išpūdingai susipynusių kamienų vadinama Raganų egle. Eglė šakojasi į septyniolika kamienų, jos aukštis siekia 34 metrus, kamieno apimtis – beveik 6 metrai. Kuris etnografinis regionas garsėja šiuo gamtos paminklu? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Mažoji Lietuva
- Žemaitija
- Suvalkija (Sūduva)
- Aukštaitija
- Dzūkija (Dainava)

1 taškas

5. Šiuo metu į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą yra įrašytos skirtingų etnografinių regionų 39 tradicijos. Lentelėje prie nematerialaus kultūros paveldo vertybės pavadinimo įrašykite praleistą etnografinio regiono, krašto pavadinimą, pasirinkę iš sąrašo: Vilniaus krašte, Žemaitijoje, Dzūkijoje (Dainavoje).

Grybavimo tradicija	Dzūkijoje (Dainavoje)
Muzikavimas bandonija Tauragės krašte	Žemaitijoje
Verbų rišimo tradicija	Vilniaus krašte

3 taškai

6. Nuotraukoje matote pirmąjį senienų muziejų Lietuvoje.

6.1. Kaip jis vadinasi? _____ Dionizo Poškos Baublių muziejus

1 taškas

6.2. Kuriame etnografiniame regione jis yra? _____ Žemaitijoje

1 taškas

7. Suvalkijoje (Sūduvoje) ir Mažojoje Lietuvoje gyvenamasis namas buvo vadinamas vienodai.

7.1. Kaip? Pažymėkite teisingą atsakymą lentelėje.

<p>Nr. 1.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Pirkia • Stuba • Troba • Gryčia
<p>Nr. 2.</p>		

1 taškas

7.2. Kurioje nuotraukoje matote Suvalkijos (Sūduvos) gyvenamąjį namą? Nr. ___ 2

1 taškas

8. Pažiūrėkite į nuotraukas.

		
<p>Mažosios Lietuvos</p>	<p>Aukštaitijos</p>	<p>Dzūkijos (Dainavos)</p>
		
<p>Suvalkijos (Sūduvos)</p>	<p>Žemaitijos</p>	

8.1. Lentelėje po nuotraukomis įrašykite, kurių etnografinių regionų tradiciniais drabužiais apsirengę vaikai.

5 taškai

8.2. Ar skiriasi vaikų tautiniai drabužiai nuo suaugusiųjų?

- Taip
- Ne

1 taškas

9. Pažiūrėkite į paveikslėlius

		
<ul style="list-style-type: none"> • Klumpės • Naginės • Vyžos • Čempės 	<ul style="list-style-type: none"> • Klumpės • Klumpės • Vyžos • Čempės 	<ul style="list-style-type: none"> • Klumpės • Naginės • Vyžos • Čempės

9.1. Kaip vadinamas šis tradicinis apavas? Prie nuotraukų pažymėkite teisingus atsakymus.

3 taškai

9.2. Ar toks apavas dėvimas prie tautinių drabužių? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Ne
- Taip

1 taškas

10. Kokio paukščio plunksnomis žemaičiai vyrai mėgo puošti savo skrybėles? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Varnos
- Balandžio
- Žąsies
- Povo

1 taškas

11. Viena iš puošniausių moteriško tautinio kostiumo detalių – prijuostė. Skirtingų etnografinių regionų tautinius darbužius galima atskirti pagal prijuosčių puošybos elementus ir dominuojančias spalvas. Po paveikslėliais parašykite, kurią prijuostę pasirinktų žemaitė, kurią Mažosios Lietuvos gyventoja, o kurią – aukštaitė:

		
Mažosios Lietuvos gyventoja	Žemaitė	Aukštaitė

3 taškai

12. Kaip vadinasi šie skirtingų etnografinių regionų merginų ir moterų galvos apdangalai?

12.1. Pažymėkite teisingus atsakymus lentelėje po nuotraukomis.

Nr. 1 	Nr. 2 	Nr. 3
<ul style="list-style-type: none"> • Rangė • Karolinė • Kalpokas 	<ul style="list-style-type: none"> • Karūnelė • Rangė • Galionai 	<ul style="list-style-type: none"> • Skara • Nuometas • Drobulė

3 taškai

12.2. Kurioje nuotraukoje matote suvalkietę? Nr. ____ 1

1 taškas

13. Dalis suvalkiečių save vadina kapsais, o kiti – zanavykais.

13.1. Kas yra zanavykai? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Žmonės, gyvenantys prie Nemuno
- Žmonės, gyvenantys už Novos upės
- Žmonės, mėgstantys baravykus

1 taškas

13.2. Nuo ko kilo kapsų pavadinimas? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Nuo žodžio *kaip* tarimo
- Nuo piliakalnio pavadinimo
- Nuo upės pavadinimo

1 taškas

14. Kokia patarme užrašyti šie atsiminimai?

Rugiapjūtė, žmonės sakydavo, tai tikra papjūtė. Tai tokias pat sunkus darbas, kaip bulbas kapliuoc, kaip vaikai auginc. Būdavo, pareini namo, tai rodos, kad dūšių pirštie parsinešei, šiteip pavargdavai. Darbas buvo sunkus. Giedodavom vis tiek, ir per sunkius darbus, o ypač tadu, kaip jau saulė nuslaidzia, tep atvėsta oras, tokias garsas laidesnis pasdaro. Kaip pats giedzi, tai, rodos, širdzin tep ramu, tep gerai, ir tadu labai labai norėdavos gyvenc ilgai. Ir jaunam būc norėdavos.

_____ dzūkų, pietų aukštaičių (tinka bet kuris atsakymas)

1 taškas

15. Perskaitykite dviejų skirtingų etnografinių regionų lopšinių tekstus. Po kiekvienu tekstu pažymėkite, kurio etnografinio regiono mažyliai užmigs besiklausydami šios lopšinės?

A-a a-a mažucį,
Liuli liuli gražucį.
Ažmiek mana, mažucis,
Tu užaugsi diducis.

Lieli lieli pajoudieli,
Kas tav rytą basūpous:
Išeis tievas rugių pjaut(i)
Vo močiutė riešutaut.

_____ Dzūkijos (Dainavos)

_____ Žemaitijos

2 taškai

16. Pasiklausykite saktmės apie stebuklingą kalną:

https://www.youtube.com/watch?v=Ih22hGxe7IU&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=5

16.1. Kurio regiono atstovė seka saktmę? _____ Mažosios Lietuvos

1 taškas

16.2. Kaip šio regiono žmonės vadina savo tarmę? _____ Šišioniškių, lietuvininkų

1 taškas

17. Pasižiūrėkite filmuotą siužetą apie pavasario tradicinius papročius:

https://www.youtube.com/watch?v=AYMzraLdjHI&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=6

17.1. Šios šventės metu garbinama gamta – augalija bei naminiai gyvuliai. Kokia tradicinė šventė nufilmuota? Pažymėkite teisingą atsakymą:

- Gandrinės
- Sekminės
- Joninės

1 taškas

17.2. Kokie ritualiniai veiksmai atliekami šios šventės metu? Išvardinkite du.

1. _____ puošia berželiais namus
2. _____ puošia karves vainikais (kepa piemenėliams bandeles, kepa kiaušinieneę – tinka bet kuris atsakymas)

2 taškai

17.3. Kuriame etnografiniame regione labiausiai paplitusi ši šventė?

_____ Aukštaitijoje

1 taškas

17.4. Kokio žanro daina skamba filmo fone? _____ Sutartinė

1 taškas

18. Kuriame etnografiniame regione užrašyta daugiausia piemenų dainų, vadinamų oliavimais?

_____ Suvalkijoje (Sūduvoje)

1 taškas

19. Pasiklausykite dainos. Kurio etnografinio regiono atstovė dainuoja?
https://www.youtube.com/watch?v=tLOO9W7G0yE&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=7

_____ Žemaitijos

1 taškas

20. Perskaitykite dainos ištrauką. Atkreipkite dėmesį į mažybines žodžių formas ir parašykite, kurio etnografinio regiono ši daina.

Jau aušt aušružė,
 Žadin mamužė:
 – Kelkis, jauna mergyt!

– O aš įdaviau
 Vainikytį tavo
 Kieme jaunam bernyčiui.

Dar n'atsikėlus
 Klausiau mamužės:
 – Kur dėjai vainikėlį?

– Ei bernyt bernyt,
 Bernyti mano,
 Kur dėjai vainikėlį?

_____ Mažosios Lietuvos

1 taškas

21. Pasiklausykite įrašo. Kurio etnografinio regiono daina dainuojama?

https://www.youtube.com/watch?v=d9s1OOESxGQ&list=PLZ_Oazhp1wMqO8xo-GJbArwUY-UJx99P&index=8

_____ Dzūkijos (Dainavos)

1 taškas

22. Mokinių grupė per vasaros atostogas keliavo po Lietuvą. Jie apsilankė keturiuose etnografiniuose regionuose ir paragavo tradicinių patiekalų. Pažiūrėkite į nuotraukas. Įrašykite į lentelę, kuriuose etnografiniuose regionuose mokiniai buvo pavaišinti šiais patiekalais:

 <p>Rūkytu kumpiu – _____ Suvalkijoje (Sūduvoje)</p>	 <p>Paliepsniais – _____ Aukštaitijoje</p>
 <p>Kafija su štrudeliu _____ Mažojoje Lietuvoje</p>	 <p>Kastiniu su bulvėmis – _____ Žemaitijoje</p>

4 taškai

23. *Marškonė, pusmarškonė, šilkinė, pusinė* – kuriame etnografiniame regione košė turi tiek daug pavadinimų?

_____ Žemaitijoje

1 taškas

24. Kurio etnografinio regiono patiekalai minimi:

Bandos ant kopūstų lapų, grikiniai blynai, pieniška sriuba, virta ir troškinta kiaulienos taukinė su kopūstais ir krosnyje keptomis bulvėmis su lupenomis. Pusryčiams būdavo patiekiami rūgštūs barščiai, kopūstai su mėsa, lašiniai, liesa sriuba, kruopų bulvienė, morkienė, ropienė.
_____ Dzūkijos (Dainavos)

1 taškas

25. Iš kurių etnografinių regionų kilusios šios įžymios asmenybės? Pažymėkite lentelėje teisingus atsakymus.

		
Kristijonas Donelaitis	Jonas Biliūnas	Jonas Jablonskis
<ul style="list-style-type: none"> • Iš Aukštaitijos • Iš Mažosios Lietuvos • Iš Suvalkijos (Sūduvos) 	<ul style="list-style-type: none"> • Iš Aukštaitijos • Iš Mažosios Lietuvos • Iš Suvalkijos (Sūduvos) 	<ul style="list-style-type: none"> • Iš Aukštaitijos • Iš Mažosios Lietuvos • Iš Suvalkijos (Sūduvos)

3 taškai

Šaltiniai:

1. „Lietuvos etnografiniai regionai“. Etnographic regions of Lithuania 2015, Terra Publika.
2. Seminaro „Lietuvos etnografinių regionų pažinimo įtraukimas į etnokultūrinį ugdymą (pasirengimas IV Lietuvos mokinių etninės kultūros olimpiadai)“ įrašas: <https://www.youtube.com/watch?v=j8hk8qTQOGM>
3. TRADICIJOS. Iliustruota Lietuvos enciklopedija. „Šviesa“, 2005
4. <https://ekgt.lt/etnografiniai-regionai/bendra-informacija/>
5. <https://savadas.lnkc.lt/bylos.html>
6. Lietuvių tautinis kostiumas. D. Keturakienė, LNKCC, 2006: https://lnkc.lt/eknygos/lt_kostiumas/pradzia.htm
7. <https://www.rutazalioji.lt/>
8. <https://lt.wikipedia.org/wiki/>
9. <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/zalias/legdomomis-apipinta-raganu-egle-kovoje-del-geriausios-europoje-titulo-1007-923744>
10. <https://www.youtube.com/watch?v=DrooTBwfYLg>
11. <https://www.youtube.com/watch?v=Wz6DrS0YADo>
12. <https://www.youtube.com/watch?v=2gbt0OA5Ygo>
13. <https://www.youtube.com/watch?v=Y6qbtAiQKsQ>
14. <https://www.gardulis.lt/musu-gaminiai/>
15. <https://m.receptai.lt/receptas/paliepsniai-1783>
16. <http://www.skoniukelias.lt/receptai/kastinys/>